

СОЮЗУУ БЫТНАМ. Норуот быһаана бары бастолонмут оройуоннарга үөрэти тэтигини дьолунаах соруктартан биридэстэрини асар. Вьетнам бопуруоһугар Парижтаагы сөбүлэни күүһүгэр кирибит кэлиттэн агардас Кхин Чунгбо зонатыгар оскуолалар үөрэнээчилэрин, үөрэбэ суох буолууну суох оһоруу куруһуоктарын уонна үөрэти үрдэтии курстарын истээчилэрин алсаана үүктэ. СНИМОККА: үөрэбэ суох буолууну суох оһоруу куруһуокун учарактаах занятиета бара турар.

ССТА фотохрониката.

СУРУЙААЧЧЫ БЭЛЭБЭ

Билиги оройуонмут олохтоохторо Москва суруйааччытын Борис Лунина аатын үчүгэйин биллэлэр. Кини Чурапчы киһитин ойуун Протасов туһунан «Ойуун өлүтэ» диир сайын суруйбутун үгүсүт улаханник биирөөн аахпыт. Сотуртаагыта Борис Владимирович оройуоннаагы кыраайы үөрэтэр музейга Саха сирин тематыгар суруйтаалабыт үс кинигэтин билэх ыгыта.

«Мин Чурапчыны кытта үйбүт тухары дьирэг сибээс-төөхтүн дииһин баарабын. Мин сүрэхпэр, эппэр-хаампэр Чурапчы дариыһытэ, айбас дьон-сэргэтэ умнуллубат гына ригэн хаалбыттар. Эбиги киһитин ойдуругу уонна истини тыллаах-өстөөх суруккун иһин махтанабын», — диир кини суруйар.

Борис Лунина отутас сыллар сагаларыгар Саха сиритер

кэлэ сылдьыбыта. Ол түмүгэр Саха сиритер, кини дьонугар аһааһах түөрт кинигэни тыһаартарда. Бүтүгү киһи бэлэбэ «По следам Вилейского уэника», «У золот», «Молдеж в осаде» диир кинигэлэр.

«По следам Вилейского уэника» диир кинигэтигэр Б. В. Лунина 1931 сыллаахха Булуутта сымдыгытын түмүгүнэн нуучча революционер-демократа Н. Г. Чернышевский сыллаада өлөрбүт олоһун, үлэтин уонна кинини кытта көрсүбүт, көрсөһүт дьоннор ахтымаларын тустарынан суруйар.

Алдан комсүтүтүнүн, күүһү хостобун эрирдээх-мускуурдаах үлэтин тустарынан «У золот» диир кинигэтигэр көрсүбүт.

Сүүрбэни сыллардаагы Иах элчтаттарын, Хосч-э трагедиятын, Таатта кэсэналеттарын тустарынан «Молдеж»

в осаде» диир кинигэтигэр суруллар. Бу кинигэга Б. Лунина итин таһынан кыһаах партизан Гаврил Егоровы көрсүбүтүн, обонньо өлөрбүт үтүө дьаалаларын туһунан көрсүбүт.

Борис Лунина бэ киниһаларын дьон аһааһыргээн аарыалтара диир эрэнэбит.

П. ЗАХАРОВ,
кыраайы үөрэтэр музей
научнай үлэһитэ.

МОСКВА. Модель Бүтүн Союзтаагы дьахтар күүһүнү-кыһынныгы бириэмэга жэтэлэр танас коллекциятын сага модатын оһордо.

Эмэ урукку курдук, саһыл, кырс, эмэ тириилэрэ танаска кыһыннык туттулаллар. Моднай танастар кыһыл комус, харага күөх, от күөга, о.д.а. дьүһүннээхтэр.

Модель дьахтар сага коллекцията Экономическай хардэрыта Көмөлөсүһүү бойдуларын художниктарын кыттыларынан оһолулуна.

Снимокка: уулуссага кыһыллар моднай көстүүл. Искусственнай тирииттэн тыһаалабыт көстүт.

А. ПУШКАРЕВ фотота.
ССТА фотохрониката.

Редатор А. Е. ЧИЧИГИНАРОВ.

Бааһыналартан ыһыллар үүнүү кээмэйигэр бэрт элбэх фактордар: снэме сортовой уонна кондиционнай хаачыстыбалара, үбүрдүүлэри туһанын, агротехниканы тутуһуу, сөңүү кээмэй, почва быһана, о.д.а. сөбүдүмүллэр. Сөңүү кээмэй курдан усулуобуйатыгар үүнүү дьылбатын быһаччы баһаарар, итиннэ снэмынныах бары фактордар кэдьүүстэрин үрдэтэр төһүүнэн буолар. Д. Н. Шашко «Саха сирин кини оройуоннарыгар сирин өһөстүүү климатическай усулуобуйалар» диир кинигэтигэр Новгородскайдаагы опытной-көрдөрүүлээх хаһаайыстыбага туорахтаах культуралар үүнүүлэрэ сүрүннөөн сыл устата төбө сөңүү түспүтүтүн, оттон Олүөхүмэ оройуонугар ордук бэс ыйыгар төбө түһэрттэн тутулуктаах диир суруйар.

Билиэхэ үүнүү түрүгэр хаанык көмнөөх сөңүү сүрүн быһаарар суолталааһын? Бу ыйытыга эппиэттир түһүгэр кэлиин сөтө сылларга сөңүү сыллаагы кээмэйдэрин, күһүгү уонна сайынны ыйдардаах сөңүүлэри туорахтаах культуралар үүнүүлэрин кытта төһөтөлөөн көрүө-үтүт:

Сыллар	Сыллаагы сөңүү (мм)	Сайынны сөңүү бэс ый, от ыйа (мм)	Күһүгү сөңүү атырдаах ыйа бэс ыйа (мм)	Туорахтаах культура үүнүүтэ (ц/га)
1967	374,5	73,5	120,3	6,2
1968	257,4	66,1	100,9	7,1
1969	193,5	63,1	52,7	5,8
1970	209,5	55,5	33,4	1,6
1971	234,0	43,0	69,2	5,0
1972	248,6	46,0	125,0	11,2
1973	177,4	63,1	25,0	5,8

Бастаан сыллаагы сөңүү уопсай кээмэйиттэн үүнүү төбө тутулуктаахын чуолкайдыыт. 1967 сыллаахха 374,5 мм хааныһаах сөңүү түспүт. Бу — билиги оройуонмут усулуобуйатыгар олус өлгөм сөңүү. Ол эрэри ити сыл үүнүү үрдүк буолбатаа — 6,2 центнергэ төһөтөлөөт. Оттон 1970 сыллаахха 209,5 мм сөңүү түспүт. Бу

1969 уонна 1973 сыллардаагы сөңүүлэртэн ордук да буоллар, ити дьыл туорахтаах культуралар үүнүүлэрэ хаһаангытаапар дааран намыһах — 1,6 центнер буолбута. 1972 сыллаахха 248,6 мм хааныһаах сөңүү түспүт. Ити, 7,1 ц/га үүнүүнү биэрбит 1968 сыллаагы сөңүүлэртэр кыратын үрдүһүн, 1972 сыллаахха

Специалист прибунапта

КҮҮҮҮҮҮ СӨҢҮҮЛЭР УОННА УҮНҮҮ

калин 20-ча сыллар усталаарыгар ситиһилилбэтэх үрдүк үүнүү — 11,2 ц/га хомуллубута. Бу хаһаабырдан сыллаагы сөңүү кээмэйиттэн туорахтаах культуралар үүнүүлэрэ сөтөччө-бачча тутууга суога көстөр.

Баар, туорахтаах культуралар үүнүүлэрэ сайынны ыйдар ардахтарыттан тутулуктаах буоллар? Саамай мөлтөх — 1,6 ц/га үүнүүлээх 1970 сылга бэс ыйыгар уонна от ыйыгар, кыһык, көмчү сөңүү түспүт. Ол

мөлтөх үүнүүлээх 1970 сыл иһиннээгин күһүн баара-суога 33,4 мм хааныһаах тутуу сөңүү түспүт.

Итинтэн туорахтаах культуралар үүнүүлэрэ иһинки сыл күһүгү сөңүүтүтүн ордук тутулуктаах, оттон сайынны ардахтар көмө суолталаахтар диир уопсай түмүгү оһоруохтун

сөл. Ходуна, мөччирэн үүнүүлэригэр бу эмэ снэмынныах. Күһүгү ардахтар кэлэр дьыл үүнүүтүгэр баһаарар оруоллаахтара хонуу күһүгү үлээригэр ураты суолтаны биэрэри эһиллэр.

Хаһымаа күһүгү хорууу — бу былааны эрэ эһирэгини буолбатах. Хорууулуубут хаһымаа күһүгү ардахтар снэктэрини дииринни уонна өлгөмүк иһиринэр, кэлэр дьыл үүнүүтүгэр туһалаах снэги саппаһырдар. Ол эрэри күһүн хаһымаа хорууууга билиги хаһаайыстыбаларбыт олус хойутаан туруналлар, иһаа гынан күһүгү сөңүүлэри бааһынара снэ-хото муһулуллубаттар. Дьэ ол иһин ардахтар күһүгү хаһымаа бааһыналарын үүнүүлэрэ сааһы хорууу бааһыналарын үүнүүлэриттэн намыһах буолар. Оһон күһүгү хорууууну бурдук хомуурун кытта төһөтө көрнөтө саһаалан төһөтө көрнөтө бүтүрэр сорук туруохтаах.

Паздарымт бааһыналарын үүт таһастааһын сайын устата саамай арыһаа үс төгүт оһолулуухтаах. Агротехника бу көрдөбүлэ билиги хаһаайыстыбаларытын букатын көрнөтө тутулулубат. Арай Ленин аатынан көлхө уонна совхоз былырын, билиһ бэрт элбэх көпсөтинни эрэ көһиттэн таһастааһын бии

төгүллээн өһөрбүттара.

Хортуоннуй уонна өһөрүт бааһыналарын үүнүүлэрин көһүлүт, хорутан баран өлгөмүк ууну ардахтары кэлэр дьыллар сөһүтүрүнүн буоларын ойдуохта.

Күһүгү кэмэа ходуһаларга, мөччирэннэргэ ууну ардахтарыны эбэтэр халтан нүөлөтүүнү иһиргини практикааһаа наада.

Күһүн — сир тоҕо саамай дииринни иһит уонна снэмынныах көмө. Оһон бу бириэмэга сир ууну иһиргиннэаааатар. Күһүгү саһын маһынтин снэктээх уонна сөһүүн буолан, ардахтарыт, хаһыныт уу маһ буолан көһүтэ кыра. Оһон снэктүүдүтүт улаатар.

Күһүн сир түрүннэа тоһон аһыһаа иһирэгит снэа муһуһаа, кэлэр дьыл хойууку саһыгар, сайыннагар диири үүнээһинэ туһалын снтар.

Бааһына күһүгү үлээригэр иһининни дьолунаах суолтаны биэрбэрин.

В. ЕРМОЛАЕВ,
тыа хаһаайыстыбатын
управлениетын кылаабынай
агроном.

ЧУРАПЧЫТААБЫ СЕТЕВОЙ УЧААСТАН

ШОФЕРДАРГА, ТРАКТОРИСТАРГА

наадылар. Үлэһиттэрин баһалаахтар хонтуорага (Жданов уул. 2 №-га) үлэ чааһыгар сылдьан көпсөтүтэрин сөл.

Москватаагы технологическай институт механико-санитарно-ветеринарной факультета бэлэмнэни курса үөрэнээчилэри хомулар. Үөрэххэ иһини сыл үлэһиттэн отаһтаах эр дьон ыһыллаллар.

Бу дьыл сэттинни 1 күнүттэн Новосибирскайдаагы үөрэх комбинатыгар паровой котел машинистарын иһини ыйдаах курстара аһыллар.

Ити үөрэхтэргэ барыахтарын баһалаахтар үлэ чааһыгар эт-үүт оройуоннаагы комбинатын администрациятын кытта көпсөтүтэрин сөл.

Кутурууу тобого маһон, иһирбэ аарты обуртун курдук туһа-таһаа, сомуруускай хара оһуе тыһааас сүтгэ.

Иһи булбут Чурапчы сөлөһүннэтин Лесная уулусса 4 №-га Романов Семен Степановичка биллэрэргитигэр.

БИИГИ ААДЫРЫСЫТ: почтонай индекс 678700, Чурапчы с. Карл Маркс уул. 12. ТЕЛЕФОННАРЫТ: редактор — 9-13-95, редакторы солбуйааччы, эппиэт-тиир секретарь — 9-14-95, отделлар — 9-14-95, уопсай — 9-15-05.

«Сага олох» («Новая жизнь») — орган Чурапчинского райкома КПСС и районного Совета депутатов трудящихся Якутской АССР